

Barnekulturpolitikk i Norge: Stortingsmelding nr. 18 Oppleve, skape dele: Om kultur for, med og av barn og unge

Åse Kristine Tveit

Associate professor, Department of Archivistics, Library and Information Science, Oslo Metropolitan University.

 <https://orcid.org/0000-0001-6634-6109>

<https://www.oslomet.no/en/about/employee/aasekt/aasekt@oslomet.no>

Sammendrag

Statlig kulturpolitikk er i norsk sammenheng et av de nyere eksplisitte politikkområdene, der barne- og ungdomskulturpolitikken utgjør et lite delområde. Det var derfor en begivenhet da Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet i mars 2021 sammen presenterte *Meld. St. 18 Oppleve, skape, dele. Om kultur for med og av barn og unge*. Artikkelen undersøker meldingens diskurser om barns agens og videre hvordan barnekulturbegrepet forstås og brukes. Artikkelen siste del gir et sammenliknende blikk på tidligere kulturmeldinger. Hovedfunnet er at 2021-meldingen består av ulike diskurser, som i noen grad står i konflikt med hverandre. De ulike diskursene kan knyttes til henholdsvis estetikk, til barns rettigheter, og til oppdragelse og utdanning. Lesningen av barne- og ungdomskulturmeldingen viser en tydelig vektlegging av barn som kompetente og medvirkende, men samtidig først og fremst som lærende. Meldingen vektlegger kultur for og med barn, og sammenholder ofte disse kategoriene, men er i mindre grad opptatt av kultur av barn.

Nøkkelord

Kulturpolitikk, Barn, Ungdom, Barnekultur, Norge

Abstract

In a Norwegian context, state cultural policy is one of the more recent established areas of policy, in which child and youth culture policy constitutes a minor field. Therefore, it was an historic event when The Ministry of Culture and The Ministry of Education and Research together presented the Report titled “Experience, create, share: On culture for, with and by children and youth” to the Norwegian Parliament in March 2021. The present study examines the discourses on children’s agency expressed in the report, and moreover, how the concept of children’s culture is understood and used. The last part of the article gives a comparative view on earlier reports. The main findings reveal that different, and to some extent conflicting discourses are at play in the 2021-report; stemming both from the aesthetic field, the field of children’s rights and the educational field respectively. Hence, the report pictures children on one hand as competent, creative and participating individuals, and on the other hand first and foremost as learners. The report emphasizes culture for and with children, which is often joined together, and is in a lesser degree concerned with culture by children.

Keywords

Cultural policy, Children, Youth, Children’s culture, Norway

Introduksjon: En stortingsmelding fra to departementer

Under stor medieoppmerksomhet og dobbel ministerdeltakelse i mars 2021 ble stortingsmelding nr. 18 med tittelen *Oppleve, skape, dele. Om kultur for, med og av barn og unge* presentert av den Høyreledede regjeringen Solberg, med Venstreministrene Guri Melbye og Abid Raja som meldingens foresatte. Det var en begivenhet; for aller første gang kom en egen stortingsmelding om barn og unges kultur. Ministrene uttrykte ønske om at meldingen skulle bidra til å heve statusen for barn og unges kultur, en innrømmelse av at denne kulturen har vært lite påaktet i norsk kultur- og samfunnsliv.

Meldingen ble en sosial begivenhet med etterfølgende debatt, særlig innenfor kunstfeltet. Som uttrykk for felles politisk grunnlag fra to departement, ble meldingen imøtesett med ulike forventninger. Kulturinstitusjonene, det frivillige organisasjonsliv, kunstnerne, lærerne og ikke minst foreldrene og de unge sjøl er store interessegrupper som denne stortingsmeldingen vil ha særlig innvirkning på, og som, om de leser den, har temmelig forskjellige utgangspunkt. Det er grunn til å stille det overordnede spørsmålet: Hva slags barn og unge, og hvilken kultur er det her snakk om? Mer konkret spørres det i det følgende om hvilke diskurser om barnekultur som kan spores i meldingens framstilling, og hvilke former og normer for kultur vises fram som verdifulle? Artikkelen søker å svare på disse spørsmålene ved en diskursanalytisk lesning av stortingsmelding nr. 18, og ved å bruke sentrale begrep fra barndomsforskningen inn i analysen. Videre trekkes det sammenlikninger til tidligere norske kulturmeldingers barnekulturpolitikk. Vi vet at politikken har endret seg over årene, men hvilke endringer finner vi i politikkens syn på barn og barnekultur? En sammenlikning mellom 2021-meldingen og tidligere politiske tekster kan få fram vesentlige forandringer, men også tydeliggjøre hvilke linjer av kontinuitet som finnes. Avslutningsvis løftes noen spørsmål omkring deler av barnekulturen som meldingen ikke behandler.

Tidligere studier av barne- og ungdomskulturpolitikk

Analyser av kulturpolitiske dokumenter finnes det mange av. Det er likevel få som har undersøkt norske dokumenters politikk for barn og unge. Sentrale oversiktsverk om norsk kulturpolitikk går i liten grad inn på barnekulturpolitikken ut over rent organisatoriske beskrivelser (Vestheim 1995; Dahl og Helseth 2006; Mangset og Hylland 2017).

Blant studiene av barnekulturpolitikk finner vi Egil Bjørnsens avhandling (2009), som analyserer norsk kulturpolitikkhistorie i lys av folkeopplysningstradisjonen. Av særlig interesse i denne sammenheng, er at han undersøker Den kulturelle skolesekken¹ (DKS) som et kulturpolitisk tiltak. Han konkluderer med at norsk kulturpolitikk, på 2000-tallet som i eldre tider, er et folkeopplysningsprosjekt, og at DKS med den sterke vektleggingen av profesjonell kunst, har et disiplinerende aspekt. Via andre analyseveier kommer australske Katya Johanson (2010) fram til noe av det samme. Hun har undersøkt hvilke diskurser som har innvirket på barnekulturbegrepet i kulturpolitikken i Danmark, Norge og Finland. Hun finner at barns utvidede rettigheter i det 21. århundre, og utfordringene fra en stadig mer global verden har ført til en ny satsing på å utforme barnekulturpolitikk fra statlig hold. Satsingen legger vekt på både å videreføre nasjonal kulturarv, og på kompetansebygging hos barna slik at de kan motta profesjonell kunst og også blir i stand til å hevde sin rett til dette.

1. En nasjonal ordning der norske skoleelever får møte profesjonelle kunstnere innenfor musikk, scenekunst, litteratur, visuell kunst og kulturarv. <https://www.denkulturelleskolesekken.no/>

Gitte Balling (2011) undersøker barnekulturpolitikens utvikling i Danmark, med Skot Hansens (2006) modell over kulturpolitikens rasjonaler som sitt utgangspunkt. Balling konkluderer med at barnekulturpolitikens utvikling viser at denne politikken først og fremst er en formidlingspolitikk (2011: 29) med føringer for hvordan kulturen skal nå fram til og engasjere barn. Hun finner at denne formidlingspolitikken nå er utvidet til å gjelde hele befolkningen.

Torild Wagle Christensen (2022) undersøker barnekultur som et normativt felt, med en diskusjon av det tre-delte barnekulturbegrepet i tradisjonen etter Flemming Mouritsen (1996): kultur for, med og av barn. Hun er opptatt av å nyansere og fornye begrepet, fordi hun mener det ikke strekker til for å få med de viktige endringene i det barnekulturelle feltet. Christensen viser dette blant annet ved å analysere bruken av barnekulturbegrepet i Stortingsmelding nr 18². Lise Camilla Ruud, Jorunn Spord Borgen og Gunn Helene Engelsrud (2022) går inn på ett av kapitlene i samme stortingsmelding, og undersøker ved hjelp av aktør-nettverksteori hvordan relevansbegrepet er brukt i kapitlet om DKS. De viser hvordan det er lagt stor vekt på relevansen av denne kunstformidlingen for både livet og skolen, og bruken av relevansbegrepet gir med det legitimitet til politikken som presenteres.

Alle bidragene jeg her har vist til, problematiserer og drøfter barnekulturpolitikens begrepsbruk. Både Bjørnsen, Johanson og Balling er inne på at politikken legger opp til formidling til barn av kulturuttrykk som er gitt verdi av voksensamfunnet.

Andre nordiske studier som undersøker norsk kulturpolitikk, og som ligger til grunn for denne artikkelens forforståelse av barnekulturpolitikk, er Borgen (2011) om konsekvenser av endringer i DKS, Tveit (2015) om utviklingstrekk i norsk barnekulturpolitikk, og Juncker (2017) som anlegger et kritisk blikk på ambivalensen mellom estetisk opplevelse og læring i norsk barne- og ungdomskulturpolitikk.

Teoretiske tilganger

Barnekulturbegrepet i nordisk tradisjon er for lengst etablert som det tredelte: kultur for, med og av barn (Mouritsen 1996; Mouritsen & Qvortrup 2002), et begrep som stadig utforskes og diskuteres (Rasmussen 2001; Juncker 2013; Christensen 2022). Christensen påpeker det viktige i å huske at: «De tre kategoriene er analytiske konstruksjoner, og de vil derfor aldri kunne beskrive praksis fullt ut. Kategoriene er tvert imot egnet til å adskille aspekter som i praksis ofte henger sammen» (79). Stortingsmeldingen tar allerede i tittelen inn dette tredelte barnekulturbegrepet, og det er dermed god grunn til å utforske hvordan det brukes. Her går jeg kort inn på hva begrepet omfatter, etter Mouritsen (2006).

Barnekultur har tradisjonelt blitt forstått som kulturtilbud voksne skaper *for* og formidler *til* barn, som barnelitteratur, barnefilm eller barne-TV. Snakker vi om kultur *med* barn, handler det om kulturaktiviteter der barn og voksne samhandler, for eksempel i teateroppsetninger der barn er med og utformer innholdet og er skuespillere, mens voksne gjerne er regissører eller instruktører. Kultur *av* eller blant barn har tradisjonelt vært unndratt de voksnes sfære, og utspiller seg uten at de voksne legger premissene. Den er ofte flyktig i sitt uttrykk ved å være mindre orientert mot et sluttprodukt enn mot den kreative prosessen, og kan utspille seg ved tradering mellom generasjoner av barn, for eksempel som mer eller mindre regelstyrte leker, eller ved å skape og dele i sosiale medier. Det tredelte barnekulturbegrepet er mye brukt, også som rammeverk for analyser i samtida, som i rapportene *Den kulturelle skolesekken* (Christoffersen 2016) og *Barn og unges kulturbruk* i Møre og Romsdal (2020).

2. Wagle Christensens og Ruud, Borgen og Engelsruds artikler ble publisert mens denne artikkelen var i sluttfasen.

Et annet begrep som er vesentlig å trekke inn her, er barns *agency*, eller agens. Begrepet brukes på ulike måter, men slik David Oswell (2013) diskuterer det, betegner det barns handlekraft og subjektstatus overfor sine medmennesker og omgivelser ellers («their capacity to act and be acted upon»). Hos Oswell er begrepet ikke begrenset til det individuelle barns kapasitet og kompetanser. Spør vi om barns muligheter til å ta initiativ, til å påvirke omgivelsene sine og skape forandring, er dette spørsmål knyttet til barns agens. Oswell peker på at samfunnsutviklingen i lang tid har gått i retning av å styrke barns agens. Utviklingen er intensivert i senere år, blant annet som resultat av teknologiutviklingen og globaliseringen. Når det gjelder formidling av kunst og kultur til barn er dette endret av noen av de samme årsaker; Barnet har gått fra å være betrakter av kunstproduksjoner til å bli deltaker, skriver Lisa Nagel (2019: 136). I min analyse spiller deltakelse og medvirkning opp til agensbegrepet.

FNs barnekonvensjon vært en viktig faktor i å åpne opp for en rettighetsdiskurs når det gjelder barns agens. Barns rettigheter til å bli hørt, til «å få en stemme» som det ofte kalles, i saker som angår dem, slik artikkel 12 i konvensjonen uttrykker det, har fått gjennomslag i så vel lokale som statlige styringsdokumenter, og peker på barn som kompetente medborgere som skal kunne medvirke i beslutninger som vedrører dem.

Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. (Barnekonvensjonen 1989).

Anne Trine Kjørholt (2007) viser at barns rettigheter er blitt konvensjonell i den grad at hvilke verdier som ligger i denne rettighetsdiskursen ikke diskuteres. Samtidig som Barnekonvensjonen uttrykker et syn på barn som kompetente, ser den imidlertid også barnet som sårbart, som vi finner i artikkel 3 og 19, der det heter at barn har rett til omsorg og trivsel, og til beskyttelse mot vold og utnyttelse. I norsk sammenheng er barns rett til medvirkning blitt sterkere vektlagt i tida etter at FNs Barnekonvensjon ble ratifisert i 1991 og inkorporert i norsk lovgivning i 2003. Det vises innenfor offentlig forvaltning, ved for eksempel etableringen av kommunale barne- og ungdomsråd.

Metode og materiale

Å gjøre en kritisk diskursanalyse av en tekst, innebærer både et metodisk og teoretisk utgangspunkt. Diskurser er produktive; de spiller en aktiv rolle i å skape og forandre verden (Jørgensen & Phillips 1999). De er samtidig maktutøvende, ved å definere hva som er naturlig, logisk eller verdifullt, og slik legger diskursene sterke føringer på hvordan en leser av for eksempel den nevnte stortingsmeldingen oppfatter barndom og kultur. En tekst (altså også en stortingsmelding), er et resultat av de sosiale praksisene og strukturene som teksten inngår i, blant annet hvilke aksepterte normer og muligheter som gjelder for en slik publisering (Fairclough 2003: 25).

Jeg forholder meg til den kritiske diskursanalysetradisjonen etter Norman Fairclough (2003; 2010). Faircloughs begrep *diskursorden* refererer til «forskellige diskurser, der delvist dekker samme terræn, som de konkurrerer om at indholdsudfylde på hver deres måde» (Jørgensen & Phillips 1999: 146). Til å analysere politiske dokumenter som stortingsmeldinger, er en kritisk diskursanalytisk tilnærming en metode som ofte anvendes (se f.eks. Askheim, Christensen, Fluge & Guldvik 2016; Skrede 2017). Særlig vel egnet er metoden ved analyse av en stortingsmelding som to departementer står bak, noe som sannsynliggjør at ulike diskurser kan være i spill.

Tre aspekt ved analysen er å se teksten som sosial begivenhet eller hendelse innenfor en ramme av språklig praksis, som igjen er del av de sosiale strukturer som hendelsen er omgitt av. Sentralt i min analyse er å undersøke begivenheten, ved innholdet i stortingsmeldingen og mottakelsen av den. Deretter undersøkes språket som sosial praksis, hvilke diskurser og hvilke verdier preger meldingen. Konkrete spørsmål som stilles er: Hvilke utfordringer på barnekulturfeltet identifiseres og hva er meldingens løsninger? Hvilke sider ved barnekulturen tas ikke opp i meldingen? I nærværende tekst vil også begrep fra barnekulturforskningen og barndomssosiologien inngå i undersøkelsen av de kulturpolitiske dokumentene. Analysen søker å klarlegge hvordan barn og unges agens inngår i denne diskursorden.

Illustrasjonene av Anna Fiske som pryder omslaget og en helside ved innledningen til hvert kapittel i meldingen setter et tydelig preg på dokumentet. Det er derfor naturlig å trekke også den visuelle modaliteten med i analysen, noe metodelitteratur også anbefaler (Skrede 2017).

Kritisk diskursanalyse tilstreber objektivitet i påvisningen av funn, men åpner for normative vurderinger. Fairclough skriver at metoden: «addresses social wrongs in their discursive aspects and possible ways of righting or mitigating them» (2010: 10–11). Det må dermed være tillatt å påpeke hva som ikke nevnes i den barne- og ungdomskulturpolitikken som er lagt fram, og stille noen spørsmål ved dette.

Materialet jeg har valgt å undersøke består primært av Meld. St. nr. 18 *Oppleve, skape, dele* (2021), (heretter OSD) lagt fram av Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet i fellesskap, og av ett avsnitt i forløperen Meld. St. 8 *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida* (2018). Sekundært består det også av to tidligere stortingsmeldinger om kultur, avgrenset til det dokumentene uttrykker om barne- og ungdomskulturpolitikk. De eldre stortingsmeldingene som er valgt, betegner to vendinger i barnekulturpolitikken (Tveit 2015). Det dreier seg om utdrag fra St.meld. nr. 52. *Ny kulturpolitikk* (1973-1974) og St.meld. Nr. 48, *Kulturpolitikk fram mot 2014* (2003).

Disse går jeg nærmere inn på i artikkelens komparative del. Jeg har ikke forholdt meg til andre utdanningspolitiske dokumenter enn OSD.

Kort om innholdet i OSD

Stortingsmeldingen rommer 14 kapitler fordelt på 178 sider. Kapitlene i Del I beskriver hvilke organisatoriske forhold norsk barne- og ungdomskultur er rammet inn av, og av hvordan denne kulturen er finansiert, både via offentlige og private kilder. I del II – IV beskrives ulike kulturtilbud og -aktiviteter for barn og unge, avløst av avsnittene «Vurdering» som problematiserer, oppsummerer, nevner hva som allerede gjøres politisk og også omfatter nye tiltak, under vignetten «Regjeringen vil».

Stortingsmelding nr. 18 som sosial begivenhet

Føringene som ble lagt

Gjennom adskillige år var det varslet en kulturmelding som skulle legge politiske føringer for barne- og ungdomskulturen. Forut for OSD ble «voksenkulturmeldingen» Meld. St. 8 *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida* (2018) lagt fram. Her ble det lovet en egen barne- og ungdomskulturmelding som skulle:

- løfte fram barn og unge som målgruppe og *aktive deltakere*
- medverke til å *heve statusen* og kvaliteten på kultur som blir skapt og formidla til barn og unge

- sjå dei ulike satsingane innanfor kulturskule og barne- og ungdomskultur i samanheng
- sjå på kulturskulane si rolle i eit *integreringsperspektiv*
- vurdere korleis ressursar og kompetanse kan spele saman for å komme barn og unge til gode i endå større grad
- *styrkje samarbeidet mellom kultursektoren og kunnskapssektoren* (82, mine uth).

Vi kan lese denne lista som et utferdiget mandat for barnekulturmeldingen. Mandatet peker på flere problemområder. Det tydeligst formulerte er at barne- og ungdomskulturen har lav status. Fra lanseringsarrangementet for OSD kan vi gjenkjenne utsagnet om å heve statusen for barnelitteraturen. I mandatet kan det også leses ut at *integreringsperspektiv* peker på et problemområde. Dette kan kobles til prosessen som var i gang i 2018 med å utarbeide Integreringsloven. Loven ble vedtatt i november 2020 og er konsentrert om ordninger og vilkår for innvandreres utdannings- og arbeidsmuligheter i Norge. Når integreringsperspektivet blir en føring for OSD, kan det sies å følge opp lovens intensjoner om utdanning for innvandrere – nå også på kulturfeltet. Pålegget om et slikt perspektiv kan også leses som et resultat av innvandreres lave bruk av deler av kulturtilbudene, slik kulturstatistikken har vist (Vaage 2009). Vektlegginga av barns *aktive deltakelse* kan dels leses som en føring for en politikk som skal motvirke inaktive barn, dels som en bekreftelse av en rettighetsdiskurs, der barns deltakelse er uttrykk for et prinsipp og en verdi.

Vi ser at det siste punktet i mandatet bereder grunnen for at OSD har både Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet som ansvarlige avsendere.

I arbeidet underveis med stortingsmeldingen har departementene lagt vinn på å innhente synspunkter fra barn. I *BUSK-rapporten: Barn og unges stemmer – kunst og kultur* er innspill fra barn i ulike alder og fra ulike miljø samlet, syntetisert og utgitt som egen publikasjon. Til sammen 661 registrerte barn og unge fra ulike arenaer i hele landet har gjort sine stemmer hørt i dette arbeidet, som utkvitterer en side ved barns aktive deltakelse, også i forarbeidene til meldingen. I sammenfatningen uttrykker rapporten hovedpunktene som kom fram:

Barn og unge vi har snakket med, uttrykker et ønske om å bli sett og møtt i kraft av sin egen generasjons kultur. Barn og unge i skolealder beskriver ofte å bli møtt på voksenkulturens premisser. Deltagerne ønsker et mer relevant kunst- og kulturtilbud som ivaretar dem som målgruppe, for eksempel i form av barnevennlige museer, et mer alderstilpasset DKS-tilbud og et bedre pedagogisk opplegg i kunstoppplæringen. (BUSK-rapporten 2020: 48).

Det var Kulturtanken som fikk oppdraget med å samle inn barn og unges stemmer som en del av kunnskapsgrunnlaget for stortingsmeldingen. Kulturtanken er den administrative overbygningen over Den kulturelle skolesekken (DKS). BUSK-rapporten svarer på FNs barnekonvensjons paragraf om at barna skal få si sin mening i saker som vedrører dem, men det er vanskelig å se helt bort fra bindingene rapporten har til utgivernes egen virksomhet.

OSD følger sitt mandat fra «voksenmeldingen», og berører i større eller mindre grad alle punktene som ble nevnt ovenfor. I OSD er det de to satsingene på kommunale kulturskoler og Den kulturelle skolesekken (DKS) som får bredest presentasjon (50 sider), mens «Del IV Den digitale kulturen» omtales på 10 sider. «Lokale kulturtilbud til barn og unge» nevner kort institusjoner som fritidsklubber, bibliotek og det frivillige kulturliv på til sammen 14 sider. Kapitlet om kulturskolen utmerker seg ved at dette har hele 11 avsnitt med «Vurdering», og dermed framstår som det området der regjeringen ønsker å gjøre mest.

Mottakelsen av stortingsmeldingen

Det er ingen overraskelse at når kulturpolitikk opptrer sammen med et annet politikkområde, enten det er næring eller skole, oppstår det gjerne kritikk fra kulturlivet, ofte at kulturpolitikken er blitt «instrumentell», altså at kulturen går en annen politikks ærend (Røyseng 2016). I en kommentar til stortingsmeldingen påpeker litteraturkritikeren Bernhard Ellefsen i Morgenbladet at «Skolesektoren er gigantisk, kultursektoren bitte liten – og den asymmetrien avtegner seg på nesten hver eneste side i dokumentet» (Ellefsen 2021: 38). Hans dom over dokumentet er at den inneholder bare én nyhet: «Norge har egentlig ingen barnekulturpolitikk».

Søk etter reaksjoner på meldingen hos interessenter på kulturinstitusjonsfeltet viser at flere fra kunstfeltet stilte seg negativ til meldingen. Viken teaterråd er bekymret over at «meldingen gir staten mulighet til å ta betydelig mer kontroll over et politisk område som mottar en betydelig offentlige støtte både på nasjonalt, regionalt og kommunalt plan» (Runsjø 2021). I anledning av at DKS og den overordnede etaten Kulturtanken skal evalueres, skriver Norsk teater- og orkesterforening i sitt innspill til den nå Arbeiderpartiledede regjeringen:

Kulturdepartementet må klargjøre at det er kulturfeltet som har ansvaret for innholdet i DKS-tilbudet. Definisjonsmakten over innholdet må ikke overføres til skolen ved at kvalitet reduseres til elevmedvirkning og relevans [...] barne- og ungdomskulturmeldingen har bidratt til å forvirre selve intensjonen med ordningen gjennom et rendyrket medvirkerperspektiv hvor opplevelsen av den profesjonelle kunsten er så godt som utelatt (NTO 2022).

Fra andre hold var mottakelsen langt mer positiv, særlig fra de store barnekulturorganisasjonene, som Kulturtanken. De ble tildelt utvidede oppgaver, blant annet å forankre DKS i kunstutdanningene. Lederen av Norsk kulturskoleråd gledet seg over kulturskolens fortsatte forankring i Opplæringsloven (Kulturskolerådet 2021). Den juridiske forankringen i skolens lovverk er bindende og forpliktende for kommunene, og blir en garanti for at kulturskoletilbudet finnes over hele landet.

Fra den politiske opposisjon kom innvendinger. Sosialistisk venstreparti var blant dem som var skuffet over at kulturskolene ble innlemmet i denne meldingen, og derfor ikke fikk egen politisk behandling. Allerede i 2017 var det vedtatt av Stortinget at en kulturskolemelding skulle fremmes, men dette valgte regjeringen å fravike. Da stortingsmelding nr. 18 ble debattert i Stortinget, uttrykte både Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV bekymring for at en dominerende skolesektor får legge premissene for en kunst- og kultursektor som dermed taper sin egenverdi (Stortinget 2021).

I nyhetsmediene framsto OSD først og fremst som en politisk begivenhet; den første stortingsmeldingen noensinne, som eksklusivt dreide seg om barne- og ungdomskultur.

Stortingsmeldingen som sosial praksis – som språk

Barnekulturbegrepet i bruk

Strukturen i OSD følger sjangeren stortingsmelding; en historisk beskrivelse som fører fram til en framstilling av nåsituasjonens utfordringer, analyser av hva som kan forbedres og hvordan, med angivelse av ansvar.

I den videre analysen undersøker jeg hvilke diskursive trekk som kjennetegner beskrivelsene av barn og ungdom i meldingen, og kobler dette til en drøfting av barnekulturbegrepet som brukes. Av plasshensyn er det bare mulig å trekke fram noen utvalgte sitater for analyse.

Med undertittelen «Kultur for, med og av barn og unge» er meldinga allerede fra før man åpner den, satt i den nordiske barnekulturtenkingens diskurs. De tre preposisjonene forklares ved en matrise (14).

Kunst og kultur ...	Barn og unge som ...	Mål om eit fritt og uavhengig kulturliv som ...
<i>for</i> barn og unge	mottakarar	<ul style="list-style-type: none"> – skaper kunst- og kulturuttrykk av ypparste kvalitet – er tilgjengeleg for alle og oppmuntrar den enkelte til å oppleve og delta i kulturaktivitetar – fremjar danning og kritisk refleksjon
<i>med</i> barn og unge	deltakarar	<ul style="list-style-type: none"> – skaper og formidlar eit kulturtilbod som blir opplevd som relevant, og som representerer heile befolkninga
<i>av</i> barn og unge	aktørar	<ul style="list-style-type: none"> – tilbyr møteplassar og byggjer fellesskap og inkludering – gir sosial og kulturell anerkjennning, ytringskompetanse, utvikling, læring og meistringsopplevingar – byggjer sosial og kulturell kompetanse

Fig. 1. Barn som målgruppe i kulturpolitikken. Meld. St. 18 (2021: 14).

De tre preposisjonene er her koblet til henholdsvis barn som mottakere, deltakere og aktører. I matrisens tredje spalte ser vi at målene *for* barn og unge som mottakere både handler om «å oppleve og delta i kulturaktivitetar» og å fremme «kritisk refleksjon», og der barn og unge er *aktørar* er målene blant annet «ytringskompetanse, utvikling, læring og meistringsopplevingar». Å være en mottaker av kultur *for* barn skal samtidig være å *delta*, mens å være en *aktør* i kultur *av* barn kobles til læring. Barnekulturbegrepet, slik Mouritsen (1996) forklarte det, er også her til stede, ved å sidestille kultur av barn med de to andre. Den barnekulturelle diskursen er likevel ikke enerådende her, innslagene av det vi kan kalle en oppdragende diskurs eller læringsdiskurs er innvevd. Barna skal *oppmuntrast* til å delta, de skal få ulike *kompetanser*, de skal *lære*, de skal *mestre* og de skal få *anerkjennelse*. Matrisen demonstrerer Christensens poeng (2022), der hun peker på det tredelte kulturbegrepet kunstige oppdeling av saker som i meldingen henger sammen. I tabellen er ikke Mouritsens sentrale del av barnekulturen; «legekultur» nevnt.

Ved siden av den barnekulturelle og den oppdragende eller lærende diskursen kan en tredje skimtes; rettighetsdiskursen der Barnekonvensjonen er et underliggende premiss. Barn og ungdommers rettigheter, både majoritetens og minoriteters klinger med under kravet om at kulturen skal være «tilgjengeleg for alle», den skal være *relevant* og tilbudet skal *representere heile befolkninga*, og *bygge fellesskap og inkludering*. Ikke minst er det å delta understreket, både her og i andre deler av meldinga.

Agens: Deltakelse, medvirkning og rettigheter

Målsettingene med kulturpolitikken for barn og unge som presenteres er sammensatte, men settes fram i det som primært er en rettighetsdiskurs: «Regjeringa ønskjer særleg to viktige ting med satsinga si på tiltak for barn og unge: å bidra til å jamne ut sosiale forskjellar og å fremje inkludering». Her går kulturen inn som en strategi i sosial- og integreringspolitikken, som instrument for endring på andre departementers domener.

Andre mål er rettigheten til kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet (Meld. St. 18 2021: 16). Meldinga uttrykker flere ganger at det er viktig å sørge for at barn og unge får tilgang til kulturtilbud av høy kvalitet, og stiller spørsmålet «Kva er kunst og kultur av høg kvalitet for barn og unge?» (13), som antyder at vi snakker om en annen slags kvalitet enn i kunst og kultur for voksne. Det gis ikke noe direkte svar, men rettighetsdiskursen som inkluderer relevans, gjenkjennelse, deltakelse og medvirkning synes å være i alle fall delvis et svar på det vanskelige

kvalitetsspørsmålet. Kvalitetsforståelsen som kobles til relevans kan gjenkjennes fra Stortingsmelding nr. 48, *Kulturpolitikk fram mot 2014*, der kvalitet i kunsten sees som «eit spørsmål om kva vi ventar oss av kunsten, eller kva vi vil bruka han til» (2003: 22).

Retten til å medvirke preger diskursen i store deler av OSD:

Medverknad bidreg til *auka mangfald av kulturuttrykk og tilbod* fordi det òg tek med seg forteljingane og uttrykka til dei som er barn og unge. Regjeringa ønskjer at alle barn og unge skal kjenne seg igjen i kunst- og kulturtilbodet. Medverknad er derfor heilt nødvendig for barne- og ungdomskulturpolitikken (Meld. St. Nr. 18 2021: 113).

Medvirkning fra barn og unge nevnes på flere områder, både når det gjelder synspunkter på hvilken kunst og kultur de får møte, og mulighetene for å medvirke sammen med kunstnerne. Å medvirke er et plussord i dagens diskurs innenfor kulturformidling, og peker på barnet som kompetent, og i stand til å medvirke (Kjørholt 2003). Det henvises til BUSK-rapporten med barn og unges synspunkter, og til lovverket, med Grunnloven og Barnekonvensjonen. Medvirkningen kan i sitatet ovenfor leses som et mål i seg selv, som en kvalitet. Dette peker også Kjørholt (2003: 198) på, når hun skriver at diskursen om barn og medvirkning er «prevalent within Norwegian child policy and construct children as autonomous subjects with particular participation rights in society».

Vektleggingen av barns medvirkning har fått profesjonelle kunstnere til å protestere, som vi så i det tidligere sitatet fra Norsk teater- og orkesterforening (NTO). Bekymringen fra NTO viser de motstridende diskursene som finnes også utenfor OSD, mellom kunst på kunstens premisser og kunst på den medvirkende pedagogikkens premisser, en konflikt som har fulgt DKS i mange år (Stavrum 2013; Borgen 2011).

Meldingens perspektiv uttrykker et syn på barn som meningsberettigede mennesker med evne til medvirkning, til å påvirke det som skjer, ved at kulturen *tar med seg fortellingene og uttrykkene* til de unge, slik sitatet ovenfor sier. De unges eget uttrykk tilkjennes verdi. De skal *kjenne seg igjen* i kulturtilbudet. Barn vises som både handlekraftige og kompetente, også innenfor DKS og i kulturskolene. «Kulturskolen skal gi elevane moglegheit til å medverke. Elevane skal erfare at dei blir lytta til, at dei har reell innverknad, og at dei kan påverke det som vedkjem dei» (Meld. St. 18 2021: 68). Om DKS heter det at:

Det er viktig at barn og unge får vere med å gi innspel til kva tilbod DKS skal ha, og at tilbakemeldingane deira blir tekne med i vurderinga av innhald, breidde og mangfald og ulike formidlingsformer. At barn og unge får medverke, kan skapa auka engasjement og eigarskap til kunsten (147).

Rettighetsdiskursen gjennomsyrrer disse sitatene og mye av det andre som står om disse to største organiserte kulturaktivitetene. Spørsmålet er hvordan de voksenstyrte rammene kan åpne handlingsrom for barn og unge, et spørsmål som er diskutert og problematisert i flere evalueringer av DKS (Breivik & Christophersen 2013; Borgen & Brandt 2006).

Sårbarhetsdiskursen

Barn og unge kan og bli utnytta kommersielt av selskap som rettar marknadsføringa mot denne målgruppa, som er ekstra sårbar for påverknad og kroppspress. Barn og unge veit dessutan for lite om korleis personopplysningane deira blir brukte kommersielt. (Meld. St. 18 2021: 165).

Det er særlig på det digitale området at rettighetsdiskursen erstattes av en sårbarhetsdiskurs der de yngste ses som sårbare for påvirkning, med for lite kunnskap og i behov av beskyttelse. Det noteres samtidig med bekymring at digitale medier også gir betydelig risiko for

utnyttelse av barn, både økonomisk og seksuelt, og i form av mobbing og falske nyheter. Det er altså klart at barn ikke uten videre kan regnes som kompetente i slike sammenhenger – det kan knapt nok de fleste voksne: «Barn og den digitale mediemarkningen deira er eit felt som framleis i stor grad er prega av synsing, følelsar og usikkerheit – ikkje berre blant foreldre, men òg blant politikarar og myndigheiter» (168). Meldingen peker her på maktesløshet på det digitale feltet hos sitt eget opphav, politikerne. Ved organisatoriske grep på flere nivåer foreslår meldingen tiltak for å gjøre situasjonen tryggere, ved å samle ekspertise på feltet, blant annet på juridiske og helsepolitiske spørsmål. Til slutt i kapitlet legges det til at «For å oppnå ein effektiv og målretta innsats, er det ikkje minst viktig at barn og unge har innsikt i og kan medverke i arbeidet» (169). Hvordan dette kan foregå er det ingen forslag til, men rettighetsdiskursen bryter gjennom også her; medvirkning trenger inn i den mer avmektige sårbarhetsdiskursen.

Oppdragelsesdiskursen

Å sikre at kunsten og kulturen har ein plass i barnehage- og skolekvardagen, er avgjerande for at alle barn og unge skal kunne lære om desse uttrykka og få eit grunnlag for vidare fordjuping viss dei ønsker det. (99)

I tråd med mandatet som er sitert tidligere, er det koblingene mellom kultur og skole som er det tydeligste kjennetegnet ved OSD. Et enkelt faktum som peker i den retning er at forekomst av ordene 'læring' og 'opplevelse' viser seg ved enkel ordtelling å være henholdsvis 203 mot 58, mens tilsvarende for 'kompetanse' og 'kreativ/kreativitet' er 176 mot 38. Ellefssens kritiske synspunkt på meldingens asymmetri og skolesystemets dominans finner støtte også i avsnitt som for eksempel 2.2 «Kunst og kultur for barn og unge» der det heter at «Kunsten og kulturen skal vere fri og utvikle seg mest mogeleg på eigne premisser». Avsnittet fortsetter med å ta opp kvalitetsbegrepet, som «ikkje er nokon stabil størrelse som alle er einige om», men «I utdanningssamanheng er omgrepet kvalitet tett knytta til korleis pedagogisk praksis og innhald i undervisninga bidreg til måla for barn og unge si danning og utdanning» (15). Estetik-diskursen som omtaler kunsten som fri og uavhengig glir over i opplæringsdiskursens fokus på mål for danning og utdanning. Gitte Balling finner liknende spor av dette i dansk barnekulturpolitikk: «Kulturen indtænkes i en uddannelses- og læringsproces» (Balling 2011: 22).

De ulike diskursene om barnekultur har sammenheng med to av kulturinstitusjonenes doble forankring. Stortingsmeldingen skriver om Kulturskolen og DKS som de viktigste kulturtilbudene for barn. De har pålegg om henholdsvis å være «organisert i tilknytning til skoleverket» (Opplæringslova 1998 §13-6) og å skulle «realisere mål i læreplanverket» (St.meld. 8 2007-2008: 22). Disse to institusjonene befinner seg innenfor både en pedagogisk diskurs, med læringsmål, og en estetisk diskurs med mindre tydelige mål, men der sanseopplevelse forstås som sentralt.

Handlekraftige barn uten voksne

Det er et brudd med normen for stortingsmeldingers visuelle utforming å bruke fargerike, naivistiske illustrasjoner som gir tegneserieassosiasjoner. OSD har i tillegg til illustrasjonene på for- og bakside, 13 helsides illustrasjoner av Anna Fiske som innleder hvert kapittel. Fiske er en produktiv, prisbelønnet og vel kjent tegneserieskaper og bildebokkunstner. Alle tegningene i OSD er sterkt fargemettede, og fylt med aktive barn og unge i kulturaktivitet, enten ved at de for eksempel er på veg inn i et kulturhus, at de lytter til musikk eller spiller et instrument. Tegningene er oftest preget av bevegelse, fart og glede. Alle ser ut til å nyte det de holder på med, og barna vises som aktive uten voksne til stede. Voksne i autoritetsposisjon ser

vi bare i illustrasjonen til kapittel 9 «Opplæring og fordjuping i kunst og kultur». Barna vi ser er av ulike hudfarger, og flere av tegningene viser barn i rullestol – som deltar på linje med andre. Føringen om at meldingen skulle ha et integreringsperspektiv er realisert i illustrasjonene. Innledningskapitlets bilde viser en rad armer som strekker seg etter 'bobler' med forskjellige kunstformer; et konkret bilde av at kultur er «noe å strekke seg etter». Til sammen blir illustrasjonene en lystig feiring av barns aktive deltakelse i kunst og kultur. Samtidig uttrykker disse illustrasjonene et motsetningsforhold til det tekstlige innholdet, der de voksenstyrte aktivitetene er vektlagt. Det er gleden ved aktiviteten og de estetiske opplevelsene hos barna og ungdommene som dominerer uttrykket i bildene, mens de dominerende diskursene i verbalspråket er oppdragelses- og rettighetsdiskursen.

Verdien av kultur i Stortingsmelding nr. 18

Hva som verdsettes i OSD er et spørsmål om fortolkning, men det er også et spørsmål om omfang; hva det skrives mye om og hva som ikke nevnes. Ser vi på hvilke former for kultur som verdsettes i OSD, er det både den kulturen barn får formidlet fra voksne gjennom barnehage, skole, skolefritidsordning og kulturskole, og den kulturen barn og unge selv skaper innenfor disse institusjonene, mens den kulturen som barn er aktive med uten at voksne legger premissene; lekekulturen, ikke er nevnt. I innledningskapitlet og kapittel 2 i meldingen, som angir målsettingene og definerer noen sentrale begrep står det at «Barnehagen, skolen, skolefritidsordninga (SFO) og kulturskolen har ei stor og viktig rolle i danninga og utdanninga for barn og unge», og «Vi må sjå kulturpolitiske og utdanningspolitiske mål og verkemiddel i samanheng» (2021: 9). Det er disse institusjonene, og koblingene mellom dem som vektlegges videre i meldinga, og som representerer kulturens verdier.

Kultur inngår i meldingen som både en rettighet og en demokratisk verdi, koblet til Grunnloven og internasjonale konvensjoner, og defineres vidt, som:

...noko meir enn underhaldning, fritidssyslar og tidsfordriv: Kultur er livskvalitet og menneskeleg vekst. Kultur er danning og utdanning. Kultur er tilhøyrse og identitet. Kultur er å forstå oss sjølve og verda rundt oss. Kultur er moglegeheita til å kritisere, debattere og utvikle samfunnet i ein *ny og betre retning*. Med andre ord taler vi om grunnleggjande *demokratiske verdiar* (9, min uth.).

Samtidig som definisjonen er vid, og tar opp i seg menneskerettigheter som ytringsfrihet, ligger det en verdiladet ordkombinasjon av det kultur er mer enn: *Tidsfordriv* konnoterer likegyldig, meningsløs aktivitet, og settes her sammen med *fritidssysler* og *underholdning* som noe uviktig, som stilles opp mot en «ny og bedre retning». Kulturdefinisjonen avviser det trivielle og viser til det mer høyverdige, til demokratiske verdier.

Hva kulturpolitiske styringsdokumenter nevner spesielt og hva de ikke nevner, gir viktige signaler om hva som tilkjennes verdi. Når det gjelder kunst og kultur som ikke skapes eller brukes innenfor de pedagogiske rammene, faller dette utenfor de dominerende diskursene i OSD. Så kan man jo spørre hvorfor barnas egen kultur; lekekulturen, ikke omfattes av kulturpolitikken? Eller hvilken forståelse av hva som skaper en god barndom politikken bygger på? Og hvordan inngår kultur i en god barndom? Slike verdispørsmål fortjener å løftes opp på et kulturpolitisk nivå. Diskursenes marginalisering av barns egen kultur; av leken og kreativiteten i og utenfor digitale medier som ikke er underlagt institusjoner, kan være et uttrykk for at dette er områder av barns liv som man fra statlig hold ikke ønsker å legge politiske føringer på, eller som ikke oppfattes som viktige. Tar vi et tilbakeblikk til 1970-tallet finner vi en ganske annen politisk diskurs.

Et komparativt blikk på barnekultur i to tidligere stortingsmeldinger

Et blikk på to norske kulturmeldinger fra henholdsvis 1974 og 2003 kan vise oss endringer i politikkenes språk for barn, unge og kultur. Her er undersøkelsen avgrenset til de to dokumentene som jeg vil hevde viser tydelige vendinger i diskursen om barnekulturpolitikk.

I Norge synes ikke begrepet barnekultur å ha fått særlig utbredelse utenfor etnologiske forskningsmiljøer (Enerstvedt 1971) før etter en nyorientering i kulturpolitikken som kulturmeldingene på 1970-tallet viser fram. Særlig kommer denne nyorienteringen fram i stortingsmelding nr. 52 *Ny kulturpolitikk*, lagt fram av Arbeiderpartiregjeringa fra 1974. I denne meldingen blir imidlertid barnekultur for første gang presentert som et svært viktig begrep i politisk sammenheng. Meldingen var det første norske politiske styringsdokumentet som løftet barnekulturen fram som et politisk betydningsfullt område – og det på en måte som sprengte koblingen mellom kunst og læring i skolsk forstand (Tveit 2015).

I *Ny kulturpolitikk* ses barnekultur i sammenheng med en av hovedlinjene i den nye kulturpolitikken. Denne hovedlinja var å oppvurdere amatørkunst og annen fritidsaktivitet, ved å utvide kulturbegrepet til å omfatte idrett, friluftsliv, frivillig organisasjonsliv og også barnas fritidsaktiviteter. Politikken la opp til et kulturelt demokrati, der aktivitetskvalitet ble vektlagt, ikke bare produktkvalitet, etter inspirasjon fra fransk kulturpolitisk tenking som det henvises eksplisitt til (1974: 15). Meldingen har et 10 siders kapittel om barn og de ulike kunstformene. Her blir barns kreative muligheter understreket, for eksempel i avsnittet «Barn og forming»:

Alle barn er potensielle skapende kunstnarar, det er berre om å gjere at dei tidleg får høve til å uttrykkje seg i formspråk, slik at evnene deira får utvikle seg. [...] Skapende aktivitet kan m.a. øve opp den kritiske sansen overfor den daglege biletflaumen frå bøker, blad, film, fjernsyn og reklame av ulike slag (53).

I denne meldinga defineres barnekultur slik: «Med barnekultur forstår vi i denne meldinga både den kulturen som er skapt av barna sjølve, åleine eller i lag med andre barn, og kulturtilbod som er lagde til rette av vaksne for barn» (45). Her nevnes først kultur *av* og blant barn, *før med og for* barn.

Stortingsmelding nr. 52 åpner for å forstå barns egeninitierte leik og deres estetiske, kreative virksomhet som kultur. Her er barn beskrevet som kreative, leiken blir sett som viktig, og stortingsmeldingen har til og med tanker om hvordan leikeplassene bør utformes, og ikke minst dette – at de skal utformes «ikke bare *for* barn, men *i samarbeid med* barna» (47, min uth.). Barna ses som kompetente, som medbestemmende, handlekraftige mennesker.

Interessen for barnekultur i kulturpolitikken er mindre tydelig i kulturmeldingene som følger på 1980- og 90-tallet. I stortingsmelding nr. 48, *Kulturpolitikk fram mot 2014* (2003), skrives det da også helt eksplisitt om dette:

I løpet av 1990-åra vart ideen om born og unges eigen kultur tona ned, og born og unge vert sett på som deltakarar i kulturen. Grensene mellom kunst, kvardagsliv og den medie- og marknadsorienterte kulturen er etter kvart broten ned. Når kunstnarar brukar dei same verkemidla som folk flest i den individuelle identitetskonstruksjonen, vert det å delta sjølv sagt for born og unge. Dette har gjeve rom for ei meir interaktiv forståing av kva kunstformidling kan vera. [...] Born, unge og vaksne kan dela interesse for dei same kulturelle uttrykksformene, og samhandling på tvers av generasjonar skaper behov for nye formidlingsformer (2003: 50).

Meldingen gjør et poeng av at skillene mellom barn og voksne nedbygges, blant annet ved å vise til at kunst og litteratur kan ha dobbel adressat eller være uten definert målgruppe. At

barn og unge betraktes som deltakere i kulturen harmonerer med et syn på barn som aktivt handlende subjekter, og det trekkes noen konklusjoner om at en slik utvikling må få konsekvenser for formidlingen. Her blir blant annet barnebibliotekene trukket fram som interessante formidlingsarenaer, slik også studien til Balling (2011) viser. Meldingen peker på at «Barnebiblioteka kan brukast som fyrtårn for utvikling av metodar for formidling, nye samarbeidsformer, ny institusjonsprofil og nye profesjonsroller» (2003: 208).

En endring som står i sammenheng med denne nedbyggingen av skiller, er Kulturrådets avvikling av sitt Faglige utvalg for barne- og ungdomskultur fra 2015. Begrunnelsen for dette var at man mente at en fortsatt særlig behandling av barn og unges kultur ville virke mot målet om å heve statusen for kulturen på dette feltet (Meld.St. 18 2021: 109). I OSD er nedbygginga av skiller på en side sett inkludert i rettighetsdiskursen, men her er likevel skillene tydelige, i og med vektlegginga av opplæring, og av kompetansen til de voksne som skal undervise i kulturskolen.

Diskusjon

Det er vanskelig å se noen tydelig, ny retning i politikken som presenteres i OSD, det er mye av den eksisterende kulturaktiviteten som skal videreføres eller anbefales utvides innenfor sine nåværende organisatoriske og økonomiske rammer, og som ved det tilkjennes verdi. De to viktigste tiltakene denne meldingen fremmer, handler da også om å utvide DKS til å omfatte et tilbud til de eldre barna i barnehagen, og å knytte de kommunale kulturskolene nærmere sammen med det øvrige skoleverket. Sistnevnte ved å understreke nødvendigheten av pedagogisk kompetanse hos kulturskolelærerne, og ved å anbefale kombinerte stillinger i skole og kulturskole. En slik styrking av koblingen mellom kultur og skole signaliserer politisk vilje til å heve statusen for denne delen av barne- og ungdomskulturen. Hvis denne koblingen også medfører integrering; at flere barn og unge oppdras til kompetente utøvere og til kompetent publikum, så har meldinga lagt fram et forslag til løsning på to av problemområdene som ble pekt på i mandatet (Meld. St. 8 2018: 82). Å bygge kompetanse, eller disiplinere et oppvoksende publikum, slik Bjørnsen (2009) og Johanson (2010) peker på, kan være en politisk strategi for å utjevne sosiale forskjeller i kulturbruk som tidligere studier har vist (Mangset 2012: 47).

Men – slik Juncker (2016) skriver, «når kulturpolitikken for børn og unge knyttes tætt til institusjonene og langt mindre til kulturlivet og dets arenaer, placeres den i et veikryds af voksne modsætningsfulde interesser» (14). Kulturarenaene politikken knyttes til er ikke steder barn velger av egen lyst, men der de er satt til å motta; i barnehagen og i skolen. Barnas egen kulturarena er først og fremst leken, og den finner vi lite om i OSD.

Det som ikke nevnes, er heller ikke å forstå som viktig. Dermed er mangelen på politisk interesse for barns egen kultur også et uttrykk for at denne kulturen ikke oppfattes som viktig. Dette til tross for at det er her svært mange barn og unge bruker mye av sin tid, sitt sosiale liv og sin skaperkraft – og der de legger igjen en god del penger (Medietilsynet 2020). Barns lekekultur er imidlertid et område som barnekulturforskerne og medieforskerne ser på med stor interesse, og der det utvikles ny kunnskap (fra norsk side se f.eks. Hjetland, Finserås og Skogen 2022; Fasting 2017; Øksnes & Rasmussen 2017). Slike kunnskaper er ikke lagt til grunn i OSD.

Konklusjon

Fra å vokse fram som et politisk interessant politikkområde på 1970-tallet, ble barnekulturpolitikken «tona ned» på 1990-tallet. Utviklingen av barns formelle rettigheter og økende

oppmerksomhet omkring barns muligheter til å medvirke har bidratt til å forandre diskursen. Rettighetene er i stigende grad blitt noe selvsagt, slik Kjørholt (2007) peker på. Denne rettighetsdiskursen, hvori opptatt ideene om det kompetente og medvirkende barnet, kommer tydelig fram i OSD, mens den estetiske diskursen er marginalisert. Det er oppdragelsesdiskursen som dominerer, med vektlegging av den delen av kulturlivet der det i mindre grad er rom for barns agens.

Litteratur

- Askheim, Ole Petter, Christensen, Karen, Fluge, Synnøve, & Guldvik, Ingrid (2017). »User participation in the Norwegian Welfare Context: An Analysis of Policy Discourses«. *Journal of Social Policy*, vol. 46, no. 3, pp. 583–601. doi: <https://doi.org/10.1017/S0047279416000817>
- Balling, Gitte (2011). «Det er i mødet, det sker: Om kulturpolitikk og kulturformidling med barn i centrum». *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift*, vol. 14, no 1-2, pp. 9–32. <https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2011-01-02-04>
- Barn og unges kulturbruk i Møre og Romsdal (2020). Kristiansand: Oxford research. <https://mrfylke.no/kultur-folkehelse-og-tannhelse/kunst-og-kulturformidling/ung-kunst-og-kultur>
- Barnekonvensjonen (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989. <https://www.fn.no/content/download/3227/language/FNs%20konvensjon%20om%20barnets%20rettigheter.pdf?version=89>
- Bjørnsen, Egil (2009). *Norwegian Cultural Policy: A Civilising Mission?* University of Warwick.
- Borgen, Jorunn Spord (2011): «Den kulturelle skolesekken – et instrument for kunst- og kunstnerpolitikk eller for kulturpolitikk?». Mangset, Per, Skjeldal, Kjærsti (Eds.): *KulturRikets Tilstand 2010*. HiT-skrift nr. 1-2011. Bø: Høgskolen i Telemark.
- Borgen, Jorunn Spord & Brandt, Synnøve S. (2006). *Ekstraordinært eller selvfølgelig?: Evaluering av Den kulturelle skolesekken i grunnskolen*. Oslo: NIFU.
- Breivik, Jan-Kåre & Catarina Christophersen (Eds.) (2013). *Den kulturelle skolesekken*. Oslo: Kulturrådet.
- BUSK-rapporten. Barn og unges stemmer – kunst og kultur. Innspill til barne- og ungdomskulturmeldingen (2020). Oslo: Kulturtanken. https://cdn.innocode.digital/kulturtanken/uploads/2020/11/Kulturtanken_Busk_rapport_skjerm_print.pdf
- Christensen, Torild Wagle (2022). «Kultur for barn – en lek blant voksne?: Utforskning av et normativt felt». *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, vol. 25 no 1, pp. 77–94. DOI: <https://doi.org/10.18261/nkt.25.1.6>
- Cristophersen, Catarina (2013). «'Jeg bare tegnet et kunstverk': Om elevene og Den kulturelle skolesekken». Breivik, Jan-Kåre og Catarina Christophersen (Eds.). *Den kulturelle skolesekken*. Oslo: Kulturrådet. Pp. 61–84.
- Dahl, Hans Fredrik & Tore Helseth (2006). *To knurrende løver*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ellefsen, Bernhard (2021). «Barnekulturmeldingen inneholder én nyhet: Norge har egentlig ingen barnekulturpolitikk». *Morgenbladet*, nr. 12.
- Enerstvedt, Åse (1971). *Kongen over gata: Oslobarns lek i dag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. New York: Routledge
- Fairclough, Norman (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. 2. utg. New York: Routledge.
- Fasting, Merete Lund (2017). *Barns utelek*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjetland, Gunhild Johnsen, Finserås, Turi Reiten & Skogen, Jens Christoffer (2022). *Hele verden er et tastetrykk unna – Ungdommers bruk og opplevelser med sosiale medier og online gaming*. Bergen: Folkehelseinstituttet. <https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/handle/11250/2995331>
- Johanson, Katya (2010). «Culture for or by the child? 'Children's culture' and cultural policy», *Poetics*, vol. 38, no. 4, pp. 386–401. doi: <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2010.05.002>.
- Juncker, Beth (2013). *Børn og kultur i Norden. Nordiske forskningsperspektiver i dialog. Historien om et projekt*. København: Scandinavian Book.

- Juncker, Beth (2017). «Kulturpolitikk for barn og unge – et nordisk blikk: Ny ekspressiv kulturpolitikk for barn og unge i Norge?». Winkelman, Annette (Ed.), Kulturrikets tilstand: Konferanserapport 2016, vol. 61. pp. 11–17. Bø: Telemarksforskning. <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/kulturrikets-tilstand-2016/3073/>
- Jørgensen, Marianne Winther & Phillips, Louise (1999). Diskursanalyse som teori og metode. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kjørholt, Anne Trine (2003). «Imagined communities’: The local community as a place for ‘children’s culture’ and social participation in Norway». Children’s Places: Cross-Cultural Perspectives. Olwig, Karen Fog; Eva Gulløv (Eds.). London: Taylor & Francis. Pp. 197–216.
- Kjørholt, Anne Trine (2007). «Childhood as a symbolic space». Children’s Geographies, Vol. 5, no1-2, pp. 29–42. <https://doi.org/10.1080/14733280601108148>
- Kulturskolerådet (19. mars 2021). «– Regjeringa vil mye godt for kulturskolen, men vil ikke at det skal koste noe ekstra». <https://www.kulturskoleradet.no/nyheter/2021/mars/stortingsmelding-kulturskole>
- Mangset, Per (2012). Demokratisering av kulturen?: Om sosial ulikhet i kulturbruk og deltakelse. Bø: Telemarksforskning.
- Mangset, Per og Hylland, Ole Marius (2017). Kulturpolitikk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Medietilsynet (2020). Barn og medier 2020. <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf>
- Meld. St. 8 (2018–2019). Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida. Oslo: Kulturdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20182019/id2620206/>
- Meld. St. 18 (2020–2021). Oppleve, skape, dele: Kunst og kultur for, med og av barn og unge. Oslo: Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/>
- Mouritsen, Flemming (1996). Legekultur: Essays om børnekultur, leg og fortelling. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Mouritsen, Flemming & Qvortrup, Jens (Eds.) (2002). Childhood and Children’s Culture. Odense: University Press of Southern Denmark.
- Nagel, Lisa (2019). «Henvendelser til barn og unge. Deltagelse som formidlingsstrategi». Myrvold, Charlotte & Mørland, Gerd Elise (Eds.). Kunstformidling: Fra verk til betrakter. Oslo: Pax. OBS – sidetal mangler
- NTO (11. Februar 2022). Innspill til mandat – Utredning av DKS og evaluering av Kulturtankens oppdrag. <https://nto.no/interessepolitikk-og-meninger/innspill-om-utredninger-og-fou-arbeid/innspill-til-mandat-utredning-av-dks-og-evaluering-av-kulturtankens-oppdrag>
- Opplæringslova. Lov om grunnskolen og den videregående opplæring (1998). Oslo: Kunnskapsdepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Oswell, David (2013). The Agency of Children. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rasmussen, Kim (2001): «Børnekulturbegrebet – set i lyset af aktuelle barndomstendenser og teoretiske problemstillinger». Tufte, Birgitte, Kampmann, Jan & Juncker, Beth (Eds.). Børnekultur. Hvilke børn? Og hvis kultur? København: Akademisk Forlag. Pp. 31–51.
- Ruud, Lise Camilla, Borgen, Jorunn Spord & Engelsrud, Gunn (2022). «’Relevant for livet og skolekvadagen’ En analyse av relevansbegrepets inntog i Den kulturelle skolesekken». Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, vol. 25, no. 01, pp. 95–112. <https://doi.org/10.18261/nkt.25.1.7>
- Runsjø, Tone (2021, 4. mai). «Kommentar til stortingsmeldingen om barn og unge». Teaternytt. Viken teaterråd. <https://teaternytt.no/nyheter/kommentar-til-stortingsmelding-om-barn-og-unge/>
- Røyseng, S. (2016). «Myk og hard instrumentalisme i kulturpolitikken». Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, vol. 19, no. 02, pp. 159–162. <https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2016-02-01>
- Skot-Hansen, Dorte (2006). «Biblioteker i kulturpolitikken – mellom instrumentel og ekspressivt logik». Emerek, Hvenegaard Rasmussen, Skot-Hansen (Eds.). Folkebiblioteket som forvandlingsrum. Perspektiver på folkebiblioteket i kultur og medielandskapet. København: Danmarks Biblioteksskole og Danmarks Biblioteksforening. Pp. 25–39.
- Skrede, Joar (2017). Kristisk diskursanalyse. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

- Stavrum, Heidi (2013). «Begeistringsforskning eller evalueringstyranni?: Om kunnskap om kunst for barn og unge». Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift, vol 16, no 1, pp.154–171. <https://doi.org/10.18261/ISSN2000-8325-2013-01-11>
- St.meld. nr. 8 (2007-2008) Kulturell skulesekk for framtida. Oslo: Kultur- og kyrkjedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-8-2007-2008-/id492761/>
- St.meld. nr. 48 (2002-2003). Kulturpolitikk fram mot 2014. Oslo: Kultur- og kyrkjedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-48-2002-2003-/id432632/>
- St.meld. nr. 52. Ny kulturpolitikk (1973-1974). Oslo: Kyrkje- og undervisningsdepartementet.
- Stortinget (7. juni, 2021). Referat, Sak nr. 29. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur for, med og av barn og unge (Innst. 622 S (2020–2021), jf. Meld. St. 18 (2020–2021)) <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2020-2021/refs-202021-06-07?m=30#154936-1-2>
- Tveit, Åse Kristine (2015). «Barnekulturens veier i politikk, estetikk, forskning og formidling». Ridderstrøm, Helge; Vold, Tonje (Eds.). Litteratur- og kulturformidling: Nye analyser og perspektiver. Oslo: Pax. Pp. 38–55.
- Vestheim, Geir (1995). Kulturpolitikk i det moderne Norge. Oslo: Samlaget.
- Vaage, Odd Frank (2009). Kultur- og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn. Oslo: Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200929/rapp_200929.pdf
- Øksnes, Maria & Rasmussen, Torben H. (2017). Lek. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.